

TEATRE LGTBIQ

SMILEY i TEATRE TRANS AMB GUILLEM CLUA i MARC ROSICH

Parlem amb dos directors i dramaturgs catalans que en les seves obres tracten la temàtica LGTBIQ i que, a més, van estudiar junts la carrera de periodisme.

Per ALBERT ROIG

GUILLEM, a Twitter et defineixes com: “Dramaturgo, guionista, director, feminista, prosopagnósico, vigoréxico, hilanderu tuitero, Premio Nacional de Literatura Dramática y maricón”. Tota una declaració d'intencions, hi falta alguna cosa?

Moltes! Però no em deixen (riu). Hi ha un límit de caràcters. Twitter demana que et defineixis a partir del més destacat i jo tinc molta cura amb el que hi poso. Intento definir-me en molts aspectes que defineixin qui sóc. Evidentment, sempre deixo “maricón” per l'última perquè per a mi també és important... No hi poso “homosexual”, posar “maricón” és una declaració de principis, també.

Justícia, obra que vas estrenar al TNC i que es va haver d'interrompre a causa de l'estat d'alarma la temporada passada, ha guanyat el Premio Nacional de Literatura Dramática, com ho has viscut?

És un honor i un privilegi haver-lo rebut. Estic molt agraït perquè és el premi més important que li poden donar a un autor dramàtic en aquest país i és un plaer que hagin pensat en mi. A la vegada ha estat estrany, perquè aquest any –amb la precarietat perenne del sector cultural i la situació tan difícil per la que passem–, i en particular amb *Justícia*, que estava funcionant molt bé, amb tot venut (i mira que és difícil omplir aquella sala!), i que quan ho aconsegueixes hagas de parar... Doncs és un cop molt dur. Se'm va quedar un record molt trist, com si es morís algú. Que uns mesos després et donin aquest reconeixement és un bàlsam, realment. Tant de bo puguem tornar o portar-la

“Al final, parlem d'un tema universal com és l'amor, voler formar part d'una parella o no, en totes les seves formes colors i varietats”

a Madrid, al Centro Dramático Nacional.

La política és un gran teatre?

(Riu) Sí... No, no només la política. Tot és un gran teatre, perquè tots interpretem un personatge, tenim diferents rols en diferents situacions... Expresses les teves identitats i personalitats en diferents llocs però més enllà d'això, que és una obvietat, jo ho penso al revés: tot és polític. Tot el que fas, el que ets, el que expresses, i més si et dediques a les arts, i les arts escèniques en particular, és política, per acció o per omissió, i n'hem de ser conscients; com més conscients en siguem, millor, perquè això fa que tinguem un autoconeixement de nosaltres mateixos i de la societat en la que vivim també molt més potent, i que si tenim una consciència de que el que fem té conseqüències i pot canviar coses, doncs molt millor.

Parlem d'*Smiley*. 8 anys després, torneu amb l'Àlex i el Bruno de la millor manera possible, amb humor, tendresa i maduresa per afrontar la segona part: *Smiley*. Després de l'amor. Quina llàstima que també es van haver de suspendre les representacions...

Sí. No podem confiar en la conselleria ni les seves mesures injustes. Nosaltres tenim la convicció que quan

tornem aixecarem el cap ràpid. *Smiley* ha començat molt bé, amb molt bones crítiques i una reacció del públic brutal. Som afortunats perquè vam tenir l'oportunitat d'assajar i estrenar en aquest breu parèntesi en què podíem treballar. Hem engegat la metxa i, tot i que ara s'ha apagat, creiem que no trigarem a aixecar-nos, ja sigui al Teatre Aquitània, o no. L'espectacle ha funcionat i potser podem fer bolos i més endavant tornar.

“*Smiley* és una cosa molt honesta i molt identificable...”

Què tenen l'Àlex i el Bruno que ens atrapen?

Per començar, que els interpreten el Ramon Pujol i l'Albert Triola, que són meravellosos, tenen una química brutal, i ens entenem molt bé els tres. Ells han aportat gran part de l'èxit d'*Smiley*, sense ells possiblement no es crearia aquesta complicitat amb el públic. Després hi ha un tema d'història de la gent que la va veure fa 8 anys, que sempre n'han tingut un record molt tendre i bonic. Ara hi tornen i, de cop i volta, el seu record íntim compartit amb l'obra transcendeix els personatges, l'obra i a mi mateix. Són històries vitals que jo no coneixia i és molt bonic. També hi ha gent que no va veure la primera i s'aproxima a la segona totalment verge i també s'hi identifica molt. Al final, parlem d'un tema universal com és l'amor, voler

formar part d'una parella, o no, en totes les seves formes colors i varietats, i més en aquesta segona part on destruïm una mica l'amor romàntic.

Àlex o Bruno?

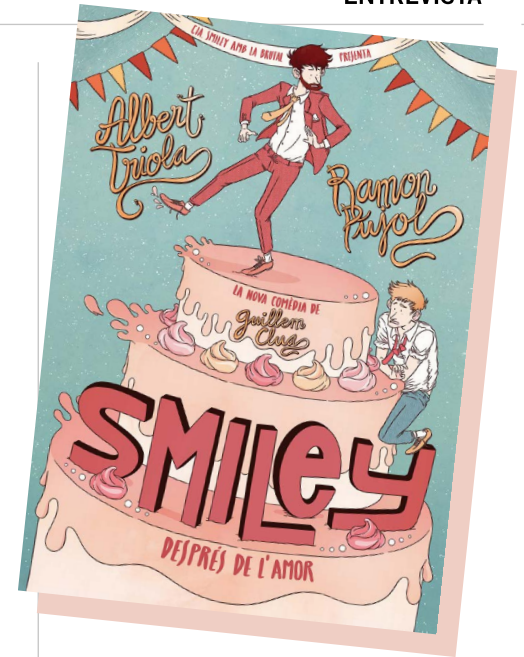
Els estimo als dos igual. Tots dos són jo, malgrat siguin contradictoris. En aquesta segona part els hem aprofundit més, han evolucionat, han madurat, i han anat cap a un altre lloc, igual que jo. Aquest síndrome de Peter Pan que l'Àlex té al principi també l'he tingut. Tot el que passa a l'obra ve dels fantasmes del passat, quan t'aferres a aquella relació on eres tan feliç i realment només t'enyores a tu mateix estant enamorat, trobes a faltar l'amor... Ens ha passat a tots. *Smiley* és una cosa molt honesta i molt identificable...

Tindrà tercera part?

(Riu) En un món ideal, seria molt bonic que d'aquí 8-10 anys jo torni a tenir la necessitat, l'Albert i el Ramon també, d'explicar on estan aquesta parella, què significa seguir als 50 i pico anys... Seria molt maco seguir-los mentre es fan grans, seria un experiment teatral i antropològic preciós. Mentre tingui històries per explicar... utilitzar aquest format seria molt interessant.

Dius que trenqueu amb l'amor romàntic...

La primera part s'apropiava de les convencions i defensava l'amor romàntic de tota la vida, això era el més transcendent, o no. Ens apropiàvem d'aquests codis amb dos gais, però fidels al gènere romàntic. Ara havíem de fer una cosa diferent. Ha passat el temps, tots hem evolucionat i no podíem tornar a caure en aquesta

trampa. Calia transgredir trencant el que havíem utilitzat i el que el *mainstream* considera que és el “final feliç” per convertir-lo en una altra cosa, també molt valuosa, i que cal tenir en compte: l'amor són mil coses i són les coses que tu vols que siguin.

Com neix *Smiley*. Després de l'amor'?

Neix de mi. Escric teatre per necessitat. Tothom tenia molt bon record de la primera, em demanaven un *revival* i vaig estar-hi temptat. I rellegeixes l'obra, veus que no ha envellit tècnicament, la comèdia funciona, però clar, ara amb 40 anys ja no estava per dirigir una comèdia de dos gais de 30 anys buscant l'amor. No estic al mateix lloc i no m'hauria semblat honest, per això va sortir la segona part. A més, sóc molt fan de pel·lícules com *Antes del amanecer* de l'Ethan Hawke i la Julie Delpy, que va ser una gran font d'inspiració.

“L'amor són mil coses i són les coses que tu vols que siguin”

Com està el col·lectiu, vuit anys després?

Diria que estem pitjor. Venim d'uns anys de complaença. Fa vuit anys era un temps en què el col·lectiu, bé, els homes blancs cis gais

FOTOGRAFIA MIKI PIÑOL

FOTOGRAFIA DAVID RUANO

estàvem molt conformats pensant que ja ho havíem aconseguit tot, quin orgull, ballem, tot fantàstic, i creïem que tot seria fàcil, però ens estàvem oblidant de les altres lletres de l'acrònim, sobretot la 'T'. Estem fent passos enrere per culpa de noves formacions polítiques, per això dic que políticament estem molt malament, i podem estar pitjor si caiem en aquesta complaença de que tot està fet. Hem de lluitar per a ser més visibles que mai i fer més ficció que mai, fent soroll on sigui. Ens hem de mobilitzar cada vegada més en defensa de totes les lletres i més enllà. Cal ser transversals, l'individualisme no condueix a res.

I el teatre, cinema, televisió, LGBTIQ?

N'hi ha més que abans, sí. Hi ha més històries, sobretot a les noves plataformes, on totes parlen de temes LGBTIQ, però en quina mesura ens visibletza? Depèn dels rols que hi hagi en aquesta ficció, depèn de si és el secundari ple de clixés o el protagonista que trenca paradigmes. Com tot... hi ha molta qualitat diferent i més quan el *mainstream* mira tota aquesta qualitat que abans no gosava ni veure. En aquest sentit crec que sí, que anem pel bon camí.

T'han proposat portar *Smiley* a l'audiovisual?

I tant, però el cinema és difícil d'aixecar i tot ha anat calent. De fet, va haver-hi un moment que Atresmedia tenia els drets i ho havien de fer Mario Casas i Dani Rovira, però no va acabar passant. En canvi, amb *La Pell en Flames* sí que ha passat, i és molt interessant fer el procés de traspàs del teatre a la televisió.

Què veurem de Guillem Clua el 2021?

Esperem que *Smiley* tingui trajectòria, que puguem fer bolos i que tingui una temporada com déu mana. La meva prioritat teatral és aquesta. Tan de bo pugueu tornar amb *Smiley* aviat. Gràcies.

MARC, googlejant-te surten aquestes etiquetes: “reclams”, “perles”, “núvol”, “sala beckett”, “temporada alta”, “plomes”, “teatre”, “dramaturg”, “asap”, “roberto g”, “reservat”, “bruixa”, “òpera”, “tramuntana”... T'hi identifiques?

Sí... Tot plegat és un “variati” ben curiós. De fet, si algunes les uneixes fan coses que he fet amb el Roberto G. i l'Elena Martinell. Si posessis “imatges” és més fort: et podries trobar força sorpreses, perquè tinc una carrera molt esquizofrènica (riu). Pots trobar fotos del Manolo Escobar o Calixto Bieito passant per Paco Moran... Sí, és ben curiós.

Què hi falta?

Faltaria aquesta difícilment portable esquizofrènia que em fa fer coses de tot tipus, des d'òpera contemporània fins a un infantil amb música de la Clara Peya, o teatre purament comercial, fins a coses que he fet amb el Bieito... Altres dramaturgs tenen una línia més clara i definida, però jo porto molts barrets i moltes màscares, i és el que m'agrada. A mi em surt aquest “variati”. Totes aquestes veus conviuen amb mi i no puc fer-hi res.

Com arribes a l'Escriptura Dramàtica des del Periodisme i la Traducció?

De sempre havia fet teatre amateur molt seriosament –va ser la meva escola!–, i en paral·lel estudiava

aquestes carreres, com per fer estudis. A la traducció encara m'hi dedico, però el periodisme no el vaig acabar d'entendre i vaig adonar-me que hi vaig anar a parar perquè pensava “aquí aprendràs a escriure” i, clar, d'escriure ja en sabia. El que em van ensenyar no m'emocionava gens i vaig acabar perquè em quedava un any. En canvi, “traducció” em va encantar. Un dia, fent teatre, algú em va dir “això que tu fas, ho ensenyen a la Beckett” i vaig anar a parar allà, em vaig formar i, de cop i volta, em vaig trobar sent un dramaturg professional.

“Altres dramaturgs tenen una línia més clara i definida però jo porto molts barrets i moltes màscares i és el que m'agrada”

Parlem d'òpera: No vau poder estrenar “Sis Solos Soles” al Liceu, només via streaming, oi?

Sí. Vam fer un assaig general, a porta tancada, i el vam gravar, però igualment vam tenir mal regust de boca. Les coses que faig són molt teatrals i molt basades en la màgia del moment, en la cosa efímera, i quan les veig gravades no hi tinc gaire bona relació. Estem contents de poder documentar tota la feina però ens hem quedat en un *coitus interruptus* i ara ja no saps mai... Jo faig teatre per a compartir-lo amb el públic, el meu objectiu a la vida és donar alegria i emoció a l'espectador i veure'l gaudir amb comoditat del que li puc oferir, que és fer teatre. Per a mi això és el més important. Sóc un enamorat de la sala d'assaig i del que hi passa, però el moment màgic és quan ho poses davant de l'espectador i, en aquest sentit, “nos lo están virlando” (riu).

Vas presentar “Teatre Trans i altres textos no normatius”, que són textos plens de musicalitat i interdisciplinarietat, no?

A mi no em surt el que es considera la peça ben feta, sinó que sempre estic en formes híbrides, als marges. Em trobo més còmode en aquests llocs de frontera que no saps si són dramàturgies textuais pensades per companyies de dansa o com “A mi no me escribió Tennessee Williams (porque no me conocía)”, que barreja performance, playback travesti, text, teatre de gest, dansa i teatre de carrer. M'acaben passant aquestes coses i el que faig sempre juga diferents nivells i llenguatges.

Com arriba la idea de publicar-los?

El Carles Batlle porta la col·lecció Dramàtiques de l'editorial Comanegra i m'ho va proposar. Normalment faig encàrrecs i col·laboracions, però un dia em vaig adonar que tenia tres obres amb temàtica trans i em feia molta gràcia que la gent que havia gaudit *Limbo* la pogués llegir. *De Tritons i Sirenes* és un text que m'estimo molt i també volia que fos publicat. El *Tennessee* és un dels textos més personals que he escrit, que no és estrictament trans però pot ser llegit com una reivindicació de la vida fora dels tòpics i la caricatura, que apareix directament del treball amb el Roberto G i la seva difusa identitat de gènere. Ell no és trans però està dins dels grisos. Les sigles en el fons tenen molts grisos i aquesta és la gràcia. Molts cops la temàtica trans, si apareix en alguna obra, hi apareix com la caricatura, el tòpic mal entès, el traç gruixut... com el que als 70s era l'homosexual. Actualment, l'homosexual en ficció s'ha anat normalitzant, encara que tampoc tant, i per això volia publicar aquestes obres que van més enllà dels tòpics, que parlen sobre que un personatge trans no només té

“Molta gent que les ha vist no tenia ni idea de què volia dir ser un noi trans i, de cop i volta, obres una finestra, i es tracta d'això”

aquesta problemàtica sinó que és moltes altres coses. I volia que els textos fessin una funció pedagògica perquè totes aquelles persones que no ho vivim en primera persona, en puguem aprendre i saber que existeix tota aquesta diversitat de grisos dins el col·lectiu. Tant *Limbo* com *De tritons i sirenes* van ser un viatge per entendre la transsexualitat que molts cops per a un homosexual cis no són prou evidents. Per a l'escriptura vam treballar amb trans homes i dones, d'aquí neix l'espectacle, d'aquesta força, d'endinsar-nos en els llibres del Miquel Missé i textos del Pol Galofre, voler plantar les seves veus i barrejar-hi la meva. Molta gent, que les ha vist, no tenia ni idea de que volia dir ser un noi trans i, de cop i volta, obres una finestra, i es tracta d'això.

I Ocaña, com entra al recull?

Va acabar coincidint que estrenàvem *Ocaña* i és per això que apareix com a ‘coletilla’. Ara sabem que ell no era trans, però també sabem que en el seu temps les etiquetes eren difuses, llavors tots eren ‘maricons’, no sé com dir-ho. Ocaña representa unes lluites determinades, una manera de trepitjar, allò queer, reivindicar la diferència i convertir-la en la normalitat. En el fons, aquest text es germà dels altres i té molt de sentit unir-los tots en un volum.

En ficció LGBTIQ, Catalunya va per bon camí?

Falta molt. Sobretot en ficcions pròpies, que no hi ha tanta quantitat. Cada vegada n'hi ha més, des de

Grindr el Musical, els *Smiley* del Guillem...

“Transbord” d'en Sebastià Portell...

Però si mires bé... Som molt anecdòtics. És veritat que no tota la meua obra és d'aquestes temàtiques, moltes retraten el món cis, malauradament, però

cada obra demana una cosa diferent. Com a dramaturgs hem fet un camí, cada vegada hi ha més gent que escriu, i és meravellós, però no es tradueix en una inclusió gaire extrema de les nostres temàtiques. Per això em fa gràcia que el llibre aparegui, que en quedi constància, per dir: “senyors, a partir d'aquí...” espero trobar més ficció LGBTIQ, o fins i tot que aparegui un dramaturg/a trans i en primera persona. Si volem que això passi, nosaltres hem d'obrir camí.

“Faig teatre per a compartir-lo amb el públic, el meu objectiu a la vida és donar alegria i emoció a l'espectador i veure'l gaudir (...) Per a mi això és el més important”

Què veurem de Marc Rosich el 2021?

Amb els Parking Shakespeare preparem una *Tempesta* que ja s'havia d'haver fet i també estic preparant un recital de llüiment amb la soprano Maria Bayo.